

EL 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide seirekomisjoni koosoleku protokoll,
29. aprill 2024

PROTOKOLL nr 5

29. aprill 2024

DELTA 06.06.2024 nr 14-13.2/42-1

Juhatas: Krista Aas, Siseministeeriumi (SiM) varade asekanstler, seirekomisjoni esimees;
Protokollis Kai Raja, SiM välisvahendite osakonna nõunik, sekretariaadi liige;

Osaesid: Krista Aas, SiM, varade asekanstler, seirekomisjoni esimees;
(seire- Tairi Pallas, SiM, välisvahendite osakonna juhataja, seirekomisjoni aseesimees;
komisjoni Birgit Lütis-Jakobs, Riigikantselei, strateegiabüroo nõunik;
põhiliikmed) Kaili Siimsen, Haridus- ja Teadusministeerium, keelepoliitika osakonna
peaekspert;
Rando Härginen, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, strateegilise
planeerimise osakonna välisvahendite valdkonnajuht;
Juhan Anupõld, Rahandusministeerium, riigieelarve osakonna välisvahendite
talituse nõunik;
Tea Varrak, Sotsiaalministeerium, toimepidevuse juht, sotsiaalala asekanstleri
vastutusvaldkond;
Tiina Nirk, Välisministeerium, konsulaarosakonna peadirektor;

(asendus- Tanel Ross, Kliimaministeerium, finantsosakonna juhataja;
liikmed) Marcus Ehasoo, Vabaühenduste Liit, huvikaitse juht;

Euroopa Silvia Orru
Komisjoni Lenka Strakova
vaatlejad:

Vaatlejad: Kristi Lillemägi, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Martin Eber, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Ülle Leht, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Kristina Ots, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Andra Tamsalu, SiM, rahandusosakonna nõunik
Ave Osman, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Kairit Mägi, SiM, välisvahendite osakonna nõunik
Katrín Veering, SiM, välisvahendite osakonna nõunik

Puudusid: Laidi Surva, Justiitsministeerium, kriminaalpoliitika valdkond,
asekanstler;
Oliver Tüür, Kaitseministeerium, riigikaitse planeerimise osakonna juhataja;

Eda Silberg, Kultuuriministeerium, kultuurilise mitmekesisuse asekanter;
 Marju Saar, Rahandusministeerium, riigieelarve osakonna strateegia talituse nõunik;
 Toomas Johanson, Eesti Linnade ja Valdade Liit, nõunik;
 Marko Udras, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja;
 Maia-Liisa Anton, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, koordinaator;
 Meelis Joost, Eesti Puuetega Inimeste Koda, juhatuse esimees;
 Art-Peeter Roosve, Soolise võrdõiglikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei, nõunik

Päevakord:

1. Koosoleku avamine ja päevakorra kinnitamine
2. Perioodi 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide (Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF), Sisejulgeolekufondi (ISF) ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI)) vahhindamise tulemuste tutvustus
3. Infopunkt: ülevaade fondide rakendamise hetkeseisust
4. Siseturvalisuspoliitika fondide teavitusstrateegia tutvustus
5. Muud küsimused

Otsuste ülevaade:

1. Teave EL siseturvalisuspoliitika fondide 2021-2027 rakenduskavade vahhindamise tulemuste kohta võeti teadmiseks.
2. Teave EL siseturvalisuspoliitika fondide 2021-2027 rakenduskavade teavitusstrateegia kohta võeti teadmiseks.

1. Koosoleku avamine

Krista Aas, Siseministeeriumi (SiM) varade asekanter ja seirekomisjoni esimees avas koosoleku, tutvustas hübriidvormis toimuva koosoleku läbiviimise korda ja tutvustas seirekomisjoni koosoleku päevakorda. Täiendavaid päevakorrapunkte seirekomisjoni liikmed lisada ei soovinud ja päevakord kinnitati ühehäälselt.

2. Perioodi 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide (Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF), Sisejulgeolekufondi (ISF) ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI)) vahhindamise tulemuste tutvustus

Ettekanne: lisa 1 esitus (slaidid nr 4-27).

Krista Aas (SiM) meenutas päevakorrapunkti alguses, et seirekomisjon kiidab muude ülesannete hulgas heaks perioodi 2021-2027 hindamise kava ja kontrollib hindamiste, nende kokkuvõtete ja hindamistulemuste järeelmeetmetega seotud edusamme.

EL siseturvalisuspoliitika fondide 2021-2027 hindamise kava, mis sisaldab kahte hindamist, vahhindamist ja lõpphindamist, kiitis seirekomisjon heaks kirjaliku e-posti teel otsuse vastuvõtmise protseduuri käigus protokollis 14.09.2023 nr 3.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 (ja vastavalt ka hindamiskava) kohaselt tuli 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide vahhindamine läbi viia 31. märtsiks 2024. SiM viis vahhindamise riigihanke läbi 2023. aastal ning tunnistas 15.11.2023 edukaks

pakkujaks Eesti Rakendusuringute Keskuse Centar. Vahehindamine viidi läbi 2023. a. detsembrist kuni märtsini 2024.

Hindamise tulemusel valmis kolm lõpparuannet, st iga fondi kohta üks aruanne, mis on avaldatud SiMi Euroopa Liidu toetuste kodulehel¹. SiM jagas neid aruandeid seirekomisjoni liikmetega 15. aprillil 2024 e-kirjaga saadetud seirekomisjoni koosoleku kutses. Lisaks jagas SiM kui fondide korraldusasutus hindamise lõpparuandeid ka Euroopa Komisjoniga (EK).

2.1 Ülevaade vahehindamise tulemustest (ettekandja: **Epp Kallaste**, Rakendusuringute Keskus Centar, vahehindamise projektjuht).

Hindamine viidi läbi kolmele siseturvalisuspoliitika fondile ühiselt ja kattis perioodi 01.01.2021–31.12.2023. Hindamise meetodilisteks osadeks olid dokumendianalüüs, seireandmete analüüs, intervjuud fondi koordinaatoritega, SiM poliitikaosakonna esindajate ja valdkonna ekspertidega, toetuse saajate projektide koordinaatorite ja projektjuhtidega, seirekomisjoni liikmete ja SiM teabevahetusametnikuga. Analüüs toimus kolme fondi üleselt ja iga fondi kohta eraldi ja selle tulemiks oli kolm hindamisaruannet.

Rakenduskavasid hinnati lähtuvalt asjakohasuse, tõhususe, tulemuslikkuse, sidususe ja Euroopa Liidu lisandväärtuse kriteeriumitest, et parandada rakenduskavade planeerimise ja elluviimise kvaliteeti.

Asjakohasuse kriteeriumi all tõdeti, et kõigi kolme fondi rakenduskava vastab Eesti, sh sidusrühmade, vajadustele, kuna tegevuste valik põhineb valdkondlikel arengukavadel, mille koostamisel oli võimalik sidusrühmadel anda sisend ja toetuse saajatega vajaduspõhiseid prioriseeritud tegevustel. Rakenduskavade rahaline maht katab Eestis väikese osa fondide eesmärkide täitmise koguvajadustest ja kogu rahastus planeeriti kohe programmperioodi alguses ära.

Tulemuslikkuse kriteeriumi hindamise käigus toodi välja, et kuna rakenduskavade elluviimise algus viibis, oli vahehindamise ajaks toimunud vähe tegevusi ja seetõttu oli ka vähe andmeid, mille põhjal tulemuslikkust hinnata. Samas märgiti, et alustatud tegevused toimuvad plaanipäraselt.

Väljund- ja tulemusnäitajad, mis tulenevad EL fondi määrusest, ei toeta fondi rakendamise tulemuslikkuse mõõtmist terviklikult. Kuigi väljundnäitajad on kõigile tegevustele määratud, on osa neist liialt üldised ja hägused ning ei mõõda tegevuste progressi hästi. Tulemusnäitajaid paljudele tegevustele ei rakendu ning nende seas on selliseid, mis pole tegevustega põhjuslikult seotud. Laiemaid mõjunäitajaid pole määratud.

¹ Kättesaadav:

AMIF: https://siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-03/L%C3%B5ppraport_AMIF.pdf

ISF: https://siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-03/L%C3%B5ppraport_ISF.pdf

BMVI: https://siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-03/L%C3%B5ppraport_BMVI.pdf

Tegevuste kulutõhusus tagatakse planeerimise eeltööga ja riigihangetega. Lihtsustatud kuluvõimalustest kasutatakse kaudseid kulusid protsendina otsestest abikõlblikest kuludest. Teisi lihtsustatud kuluvõimalusi (ühikuhinnad ja kindlasummalised maksed) ei kasutata.

Halduskoormust nähakse eelkõige korraldusasutuse poolt rakenduskava muutmise protsessis, toetuse saaja poolt aruandluse ja andmete edastamise koormuses korraldusasutusele, samuti koolitustel osalejate ja nende tagasiside üle arvestuse pidamises.

Sidusus ja EL-i lisandväärtuse kriteeriumi raames toodi välja, et rakenduskava tervikliku elluviimise tagavad korraldusasutus ja toetuse saajad tiheda omavahelise koostööga. Rakenduskava sidususe teiste EL-i fondidega tagavad: i) riiklike vajaduste allikaneutraalne planeerimine; ii) SiM-i kontrolliv ja koordineeriv roll; iii) seirekomisjon; ja iv) koostöö valdkonna asutuste vahel. Tõdeti, et ilma fondi toeta oleks seatud eesmäärke võimalik saavutada vähem, aeglasemalt ja vähem efektiivselt.

Soovitused aruandluse ja andmete edastamise kohta hõlmavad järgmist:

- vähendada Euroopa Komisjonile esitatava aruandluse ja andmete edastamise sagedust;
- luua terviklik väljundite, tulemuste ja mõjude hindamise raamistik, sh määrata mõjunäitajad enne rakenduskava koostamist;
- näitajate asemel, mille informatiivsus on piiratud, võtta kasutusele sellised, mis kajastavad sisulisemalt tegevuste väljundeid ja tulemusi;
- selgitada, kuidas kasutab Euroopa Komisjon neile edastatavaid andmeid;
- määrata rakenduskavade näitajad sellisena, et need moodustavad tegevuste näitajate summa.

Soovitused rakenduskava koostamise, muutmise ja rahastuse mahu kohta:

- vähendada Euroopa Komisjoni temaatilise rahastu liikmesriikide konkurentsipõhiste taotlusvoorude osa erimeetmetena ning eraldada liikmesriikidele selle võrra suurem baasosa;
- tagada lisarahastus rakenduskavale, kui sellest kavandatakse finantseerida täiendavaid tegevusi või uusi pärast rakenduskava vastuvõtmist loodud algatusi;
- lihtsustada rakenduskava muutmise protsessi, loobuda üleaarustest kooskõlastustest ja kinnitustest muudatustele, mis on sisuliselt juba ühe korra heaks kiidetud, nagu taotlusvoorudega eraldatav erimeetmete rahastus. Erimeetmete lisandumisel võiks rakenduskava muuta ainult Euroopa Komisjoni otsusega;
- rakenduskava vastuvõtmisest sõltuvad tähtajad määrata edaspidi paindlikumalt;
- tagada ühesed, järjepidevad ning põhjendatud suunised rakenduskava koostamisel, aruandlusel ja andmete edastamisel.

Soovitused tehniliste detailide kohta ja fondispetsiifilised soovitused:

- lihtsustada andmevahetust riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu (Riigitöötajate iseteenindusportaali, RTIP) ja struktuuritoetuse registri (SFOS) sündmuste infosüsteemi (SIS) vahel. Luua mugavam koolituste tagasiside aruandluse koostamise ja raporteerimise võimalus
- kaaluda võimalust viia maksetaotluste prognooside esitamine e-keskkonda
- lihtsustada kolmandate riikidega koostöös tehtavate projektide Euroopa Komisjoniiga kooskõlastamise nõuet
- laiendada ostetud seadmete riskasutuse võimalust
- võtta lisatähelepanu alla rakenduskavas olevad erinevate elluviijatega sarnased tegevused samale sihtrühmale

- loobuda ISFis seadmete soetamisele kehtestatud 35% piirmäära nõudest.

Heade praktikatena toodi hindamise põhjal välja järgmist:

1. intervjueritavad on rahul korraldusasutuse tööga ja abiga, mida fondi koordinaatorid tegevuste elluviimisel pakuvad. Korraldusasutus ja fondi koordinaatorid teevad oma tööd hästi ja sellega tuleks jätkata samasugusel moel nagu seni;
2. tegevuste planeerimine vastavalt vajadustele toimib hästi, tegevuste planeerimine on allikaneutraalne, riiklikud arengukavad on rakenduskava koostamise sisendiks. Tegevused vastavad vajadustele. Analoogete vajaduspõhise tegevuste planeerimise süsteemiga võiks jätkata ka edaspidi;
3. Rakenduskava elluviimisel võimaldatakse teatud ulatuses paindlikkust rahastuse liigutamisel tegevuste ja fondide vahel. Tegevuste vahel rahastuse ümber tõstmine on vajalik, kui mõni tegevus mingite asjaolude tõttu välja langeb (nt Luhamaa piiripunkt ehitatakse teise allika – riigieelarve - toel). Paindlikkus rahastuse muutmiseks tegevuste vahel on vajalik ning praeguses regulatsioonis hea praktikana sätestatud ning sellise võimalusega tuleks järgmistel perioodidel jätkata.

Koosolekul osalejate tõstatatud küsimused / seisukohad / arutelu:

Birgit Lüüs-Jakobs, (Riigikantselei): Kas lähteülesande eesmärgiks oli vaadata rakenduskavasid terviklikult, sh nii seda, mida Eestis saab ja mida oleks võimalik teha, kui ka seda, mida 2028+ EL eelarveperioodi ettevalmistamisel EK arvestada võiks? Mitmed soovitusel olid suunatud ka EK-le uue perioodi määruste ettevalmistamise osas.

Epp Kallaste, Centari vahehindamise projektijuht vastas, et see on hindamiste juures klassikaline küsimus, kas loobuda tähelepanekutest, kui midagi ei toimi hästi ja käimasoleval eelarveperioodil selliste leidudega midagi teha ei saa. Ta nentis, et sellisel juhul on mõistlik ja asjakohane sellised soovitusel siiski välja tuua, et nendega saaks arvestada järgmisel perioodil.

Birgit Lüüs-Jakobs, (Riigikantselei) juhtis tähelepanu, et see mis olukorras fondide vahendid planeeriti ja olukord, kus me riigina täna oleme on väga erinev – Ukraina sõda on muutnud palju. Teiseks, uus jõustuv rändepakt ja vajadused, mis meil olid riigina rakenduskavade planeerimise ajal ja vajadused, mis meil nüüd hakkavad olema, on täiesti erinevad ja sellega tuleb kindlasti arvestada.

Silvia Orru (EK DG HOME) tänas omalt poolt ettekande, selle leidude ja soovitusel esitamise eest, millest paljudega EK nõustub. EK on teadlik, et rakendamine on alles algusjärgus ja et võrreldes eelmise perioodiga on administratiivne koormus suurenenud. EK mõistab vajadust paindlikumate regulatsioonide ja süsteemide suhtes, sh temaatilise rahastusega kaasnevate ajamahukate rakenduskavade muutmise protsesside osas. Mis puutub spetsiifilisse rahastusse, siis rahalised vajadused on alati suuremad kui võimalused. Osalt peaks Eestit aitama 5% rahastuse üleviimisele AMIF-st BMVI-sse kohe eelarveperioodi alguses. EK reageeris sõjale Ukrainas erakorralise abi eraldamisega 10 miljoni euro ulatuses, et toetada põgenike vastuvõtmist Eestis.

EK on väga teadlik Entry-Exit süsteemi hilinemisest ja viitas, et selles osas on planeeritud uus erimeetme tegevus „Support to Member States for Smart Borders“, et pakkuda liikmesriikidele täiendavat rahastust. Lisarahastus on 64 mln eurot (tähtaeg oktoober 2024) ja kõik liikmesriigid saavad kindla summa. Tähtaeg huvi esitamiseks (call for interest) on mai lõpp 2024, EK jagab lähiajal täpsemat teavet.

EK korraldatavate konkurentsipõhiste taotlusvoorude põhjus on see, et raha on vähe. Näiteks hiljutises taotlusvoorus oli prioriteediks EL välispiir Valgevenega, kus Eesti taotletud toetusest ilma jäi. Soovituse osas, kuidas kasutab EK neile edastatavaid andmeid soovis EK fondide koordinaatoritega arutada, mida ja millal esitatava infoga tehakse.

3) Infopunkt: ülevaade fondide rakendamise hetkeseisust

Ettekanne: lisa 1 esitus (slaidid nr 28-52).

Martin Eber (SiM), tutvustas AMIFi hetkeseisu:

- **AMIF-i poliitikaeesmärk** on aidata kaasa rändevoogude tõhusale haldamisele, ühise varjupaiga- ja rändepoliitika rakendamisele, tugevdamisele ja arendamisele vastavalt EL ja rahvusvahelisele õigusele.
- **AMIFi erieesmärgid on:**
 - 1. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tugevdamine ja arendamine;
 - 2. seadusliku rände tugevdamine ja arendamine, kolmandate riikide kodanike tõhusale integreerumisele ja sotsiaalsele kaasamisele kaasa aitamine;
 - 3. ebaseadusliku rände vastu võitlemine, tõhusa, turvalise ja väärika tagasisaatmise ja tagasivõtmise edendamine ning kolmandates riikides esialgse taasintegreerumise toetamine;
 - 4. liikmesriikidevahelise solidaarsuse ja vastutuse jagamine (*Eesti ei rakenda*);
 - tehniline abi
- **AMIF rahastuskava kogumaht on 27 790 304,11 €**, sh EL toetus 21 141 906 €, pluss riiklik kaasfinantseering 6 648 398,11 €:
 - erieesmärk 1 (varjupaik) – 9,66 mln €
 - erieesmärk 2 (seaduslik ränne, integratsioon) – 8,05 mln €
 - erieesmärk 3 (tagasisaatmine) – 8,87 mln €
 - tehniline abi – 1,2 mln €
- Toetuse saajate poolt kasutatud, st maksetaotlusi on esitatud summas 545 337 €, kulusid on toetuse saajatele välja makstud summas 311 232,3 €. Tehnilist abi kasutab SiM, sh korraldab koolitusi toetuse saajatele.
- Rakenduskava vahendite kasutamiseks on enamik toetuse andmise tingimuste (TAT) õigusakte kinnitatud: 6 TAT õigusakti sisaldavad 26 projekti. Ettevalmistamisel/kinnitamisel on 2 TAT käskkirja (sisaldavad 2 projekti) ja üks TAT määrus (avatud taotlusvoor).
- AMIFi rahastamiskava ja TAT õigusaktid, milles sisalduvad ka rahastatavad projektid, on leitavad fondi kodulehelt <https://www.siseministerium.ee/amif21-27>
- **Erieesmärk 1 TATid:** 1) Varjupaigasüsteemi, sh varjupaigamenetluse tugevdamine ja arendamine; 2) Sotsiaalvaldkonnas kolmandate riikide kodanike, sh rahvusvahelise kaitse taotlejate ja kaitse saanute vastuvõtutingimuste tõhustamine. Toetuse saajad on Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), SiMi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) ja Sotsiaalkindlustusamet (SoKA).
- **Erieesmärk 2 TATid:** 1) Migratsiooninõustamine; 2) Integratsioonimeetmete tõhustamine kolmandate riikide kodanike sotsiaalseks ja majanduslikuks kaasamiseks ning aktiivseks osalemiseks vastuvõtvast ühiskonnas; 3) Tugiisikuteenus rahvusvahelise kaitse saajatele; 4) Kultuuri- ja spordiprogramm kolmandate riikide kodanikele, sh rahvusvahelise kaitse saajatele (ettevalmistamisel). Toetuse saajad: PPA, SoKA, Kultuuriministerium (KuM), Integratsiooni Sihtasutus (INSA), avatud voorude toetuse saaja(d).

- **Erieesmärk 3 TATid:** 1) Tagasisaatmiste korraldamine; 2) Väljasaatmiste vaatlemine (kinnitamisel); ja 3) Vabatahtliku tagasipöördumise teenus (ettevalmistamisel). Toetuse saajad on PPA, Eesti Punane Rist MTÜ ja Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM).
- **AMIF erakorraline abi (EMAS):**
EK andis Eestile erakorralise abi kogumahuks 10,1 mln eurot juba tehtud kulude kompenseerimiseks perioodil 24.02.2022–23.02.2023 Ukraina põgenikele vahetu abi osutamisel. Sellest 30% pidi suunama KOV-idele ja MTÜ-dele: Rahandusministeeriumile kanti KOVide toetusmeetmete kulude katteks 2,7 mln eurot ning Kultuuriministeeriumile kanti kahe MTÜ-ga sõlmitud toetuslepingu ning ühe MTÜ-ga sõlmitud hankelepingu kulude katteks üle 313 448,60 eurot. 70% abist ehk 7,07 mln eurot kanti üle Sotsiaalkindlustusametile, et katta Tallinki laeva kulud. EK-le esitati lõpparuanne toetuse kasutamise kohta aprillis 2023, millega Eesti raporteeris, et kogu erakorraline abi on kasutatud. EK kinnitas lõpparuande juulis 2023.

Ülle Leht (SiM) tutvustas ISFi hetkeseisu:

- **ISFi poliitikaeesmärk on kõrgel tasemel turvalisuse tagamine EL-is**, eelkõige terrorismi ja radikaliseerumise tõkestamine, võitlus raske ja organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega ning kuriteo ohvrite abi ja kaitse.
- **ISFi erieesmärgid on:**
 - infovahetuse parandamine õiguskaitseseorganite vahel;
 - piiriülesed õiguskaitseseorganite ühisoperatsioonid;
 - võimekuse tõstmine kuritegevuse vastu võitlemisel ja ennetamisel.
- **ISF rahastuskava kogumaht 37 367 684,85 €**, sh EL toetus 28 574 447,3 € ja riiklik kaasfinantseering 8 793 237,55 €:
 - erieesmärk 1 (parem infovahetus) – 16,2 mln €;
 - erieesmärk 2 (parem operatiivkoostöö) – 2,25 mln €;
 - erieesmärk 3 (kuritegevuse vastu võitlemine) – 17,34 mln €;
 - tehniline abi 1,6 mln €.
- Toetuse saajate poolt on kasutatud, st maksetaotlusi esitatud summas 2,15 mln €, kulused on toetuse saajatele välja makstud summas 1,66 mln €.
- Rakenduskava vahendite kasutamiseks on kõik toetuse andmise tingimuste (TAT) õigusaktid kinnitatud ja erimeetme projektide toetuslepingud sõlmitud. 8 TAT õigusakti sisaldavad 32 projekti, lisaks on veel 3 erimeetme projekti. TAT õigusaktid, milles sisalduvad ka rahastatavad projektid, on leitavad fondi kodulehelt <https://www.siseministeerium.ee/isf21-27>
- **Erieesmärk 1 toetuse andmise tingimused (TATid):** Broneeringuinfo andmekogu arendamine ja rakendamine; Teabevahetuse tõhustamine ja hõlbustamine.
- Toetuse saajad on PPA, SMIT ja Rahapesu Andmebüroo (RAB).
- **Erieesmärk 2 toetuse andmise tingimused (TATid):** Piiriülese koostöö tõhustamine; keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumakaitse (CBRN) valdkonna koolituste, ühisharjutuste ja õppuste läbiviimisega CBRN sündmuse lahendamise seotud võimekuse tõstmine.
- **Erimeetme projektid:** Euroopa ühine uurimisrühm Costa del Sol'is; Aktsiisikuritegude vastu võitlemine Balti regioonis.
- Toetuse saajad on PPA, Maksu- ja Tolliamet (MTA), Sisekaitseakadeemia (SKA), Kaitsepolitseiamet (KAPO).
- **Erieesmärk 3 toetuse andmise tingimused (TATid):**

- Kübertõksuse võimekuse suurendamine
- Kuritegevuse ennetamine ja koolituste kaudu siseturvalisuse valdkonna suutlikkuse suurendamine
- Seadmete soetamise kaudu siseturvalisuse valdkonna suutlikkuse suurendamine
- Seadmete ja varustuse soetamise kaudu Kaitsepolitseiameti CBRN sündmusele reageerimise võimekuse suurendamine
- **Erimeetme projekt:**
 - Koostöövõime arendamine inimkaubanduse ohvrite tuvastamiseks ja abistamiseks Eestis
- Toetuse saajad on: PPA, SKA, KAPO, Päästeamet (PÄA), Justiitsministeerium (JuM), Keskkonnaamet (KeA).

Kristi Lillemägi (SiM) tutvustas BMVI hetkeseisu:

- **BMVI poliitikaeesmärk on** tagada tugev ja tõhus Euroopa integreeritud piirihaldus välispiiridel, aidates seeläbi tagada liidus kõrgetasemelise sisejulgeoleku, samal ajal kaitstes inimeste vaba liikumist liidu piires, ning järgides täielikult asjaomast liidu *acquis*'d ning liidu ja liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on.
- **BMVI erieesmärgid** on Euroopa integreeritud piirihalduse toetamine ja EL ühise viisapoliitika toetamine. BMVI rakenduskava muudatusega lisati 4. detsembril 2023 neli erimeetme projekti.
- **Rahastuskava kogumaht on 50 771 422,42 €**, sh EL toetus 39 512 368,10 € ja riiklik kaasfinantseering 11 259 054,31 €:
 - erieesmärk 1 (integreeritud piirihaldus) – 46,5 mln €;
 - erieesmärk 2 (viisapoliitika) – 2 mln €;
 - tehniline abi – 2,23 mln €.
- Toetuse saajate poolt on kasutatud, st maksetaotlusi esitatud summas 0,92 mln €, kulusid on toetuse saajatele välja makstud summas 0,76 mln €.
- Rakenduskava vahendite kasutamiseks on kinnitatud viis toetuse andmise tingimuste (TAT) õigusakti, mis sisaldavad 24 projekti. Üks viisapoliitika valdkonna TAT on ootel. Tulenevalt Schengeni hindamisest on vajadus muuta algset plaani ja suunata seadmetele planeeritud summa lisatööjõu palkamise. Muudatus on planeeritud teha pärast EK vahehindamist (2025). Erimeetme projektide elluviimiseks on sõlmitud 4 toetuslepingut.
- TAT õigusaktid, milles sisalduvad ka rahastatavad projektid, on leitavad fondi kodulehelt <https://www.siseministeerium.ee/bmvi21-27>
- **Erieesmärk 1 toetuse andmise tingimused (TATid):**
 - Asjakohase varustuse uuendamise ja kasutamise kaudu Euroopa piiri- ja rannikuvalve toetamine välispiiridel tõhusa Euroopa integreeritud piirihalduse rakendamisel
 - IKT-süsteemide loomise ja kasutamise kaudu Euroopa piiri- ja rannikuvalve toetamine välispiiridel tõhusa Euroopa integreeritud piirihalduse rakendamisel
 - Koolitamise ja koostöö kaudu Euroopa piiri- ja rannikuvalve toetamine välispiiridel tõhusa Euroopa integreeritud piirihalduse rakendamisel.
- **Erimeetme projektid**
 - Autonoomse ja mobiilse kaugseire võimekuse tõstmine
 - Koostalitusvõime määruse rakendamise toetamine
 - iSPoC + analüüs
 - Maismaapiiri patrullivõimekuse tõstmine

- Toetuse saajad on PPA, SMIT ja MTA.
- **Erieesmärk 2 toetuse andmise tingimused (TATid):**
 - IKT-süsteemide ja rakenduste loomise ning kasutamise kaudu ühise viisapoliitika toetamine
 - Koolituste ja koostöö kaudu ühise viisapoliitika toetamine
 - Seadmete uuendamise ja kasutamise kaudu ühise viisapoliitika toetamine (TAT koostatakse 2025.a.)
- Toetuse saajad on PPA ja Välisministeerium.

Seirekomisjoni liikmetel ei olnud küsimusi ega tõstatatud seisukohti.

4) Perioodi 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide (AMIF, BMVI, ISF) teavitusstrateegia

Ettekanne: lisa 2 esitlus (slaidid nr 53-64).

Krista Aas (SiM) juhatas päevakorrapunkti sisse meenutades, et seirekomisjoni ülesandeks on vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklile 40 kontrollida teabevahetus- ja nähtavusmeetmete rakendamist.

Kristina Ots, (SiM) kommunikatsiooniosakonna nõunik ja fondide teabevahetusametnik tegi ülevaate siseturvalisuspoliitika fondide (AMIF, BMVI, ISF) teavitusstrateegiast, mis valmis detsembris 2023. Ettekandja rõhutas teavitusstrateegia tutvustamise hetke sobivust tähistama lähenevat olulist tähtpäeva - 1. maid, kui Eesti liitus 20 aastat tagasi Euroopa Liiduga. Eesti on EL osa juba ainuüksi selle pärast, et me kanname samu euroopalikke väärtusi. Nende väärtuste alusel on loodud EL siseturvalisuspoliitika fondid ja samadel väärtustel põhineb ka teavitusstrateegia.

Strateegilise kommunikatsiooni alus on narratiiv ehk lugu (mille kohustuslikud osad on: praegune hea või halb olukord; soovitatav tulevik, kus hea olukord on hoitud ja edasi arendatud või halb olukord heaks muudetud; ning põhjendatud teekond nende kahe olukorra vahel), millega loome lähtuvalt jagatud väärtustest identiteedi (#turvatundelojad ja siseturvalisuse eest seisjad) ning mida jutustame järjekindlalt, õigete kanalite kaudu ja kohandatuna konkreetsetele sihtrühmadele.

EL siseturvalisuspoliitika fondide põhisõnumid (narratiiv) on:

- EL siseturvalisuspoliitika fondid on loodud selleks, et hoida ELi kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat sisepiirideta ala, kus on tagatud isikute vaba liikumine ning kus ennetatakse kuritegevust ja võideldakse kuritegevuse vastu.
- ELi toetuse abil hoitakse ELi ülestes huvides käigus ja arendatakse siseturvalisuse valdkondi, mille maksimaalse võimaliku mõju saavutamiseks riigieelarves vahendeid napib.
- ELi toel oleme tõhusamad #turvatundelojad ja siseturvalisuse eest seisjad nii Eestis kui rahvusvahelise koostöö kaudu ka Euroopas ja kogu maailmas.

EL siseturvalisuspoliitika fondide lugu jutustame nii sisemistele kui välistele sihtrühmadele. Et nemad saaksid seda edasi kanda ja edasi jutustada, tuleb leida ühised väärtused, fookused (nt SiMi 2024. aasta teavituse üheks fookusteemaks on idapiir ehk EL välispiir, mille enamus seire- ja valvetechnikast on soetatud ja paigaldatakse BMVI toel. Samuti mõjutab SiMi nagu kogu Euroopat Ukrainas käiv täiemahuline sõda, mille jalust põgenenud inimeste seas on ka AMIFI

toel kohanemiskoolitavad inimesed). Teavitusstrateegia sisemised sihtrühmad hõlmavad SiMi juhtkonda ja teenistujaid ning SiMi valitsemisala asutuste juhtkondi, kommunikatsiooninõunikke ja töötajaid. Välised sihtrühmad on: 1) toetuse taotleja/saaja; 2) toetuse saajate ja partnerite esindajad (ametnikud, projektijuhid ja kõneisikud, tegevustes osalejad); 3) avalikkus; 4) ajakirjanikud; ja 5) teised liikmesriigid, mh INFORM EU võrgustik.

Vastavalt sihtrühmale valime teavituskanalid. Hea on see, et EL siseturvalisuspoliitika fondide teabevahetusametnik on SiMi kommunikatsiooninõunik, tänu millele on võimalik kasutada SiMi kui organisatsiooni teavituskanaleid. Samuti on aktiivselt kasutusel teabevahetusametniku enda teavituskanalid, sh sotsiaalmeedia kontod, ning juba mainitud INFORM EU võrgustik, kuhu kuuluvate EL fondide teabevahetusametnikega suhtlus ja koordineerimine on tihe ja regulaarne. Lisaks toimib hästi nii riiklik koordineerimisvõrgustik kui koostöö EK esindusega Eestis. Tugevusena saab esile tuua veel tõika, et kuna siseturvalisuse valdkonnale omaselt on enamus toetusesaajaid SiMi valitsemisalas, on SiM-il toetuste kasutamisest hea ülevaade ja toetuse saajatega hea kontakt. Valitsusportaalil SiMi kodulehe koosseisu kuuluvate EL siseturvalisuspoliitika fondide veebilehtede muutmine on küll keeruline, sest portaal on jäik ja karmilt reglementeeritud ning seni on ka ajakirjanike huvi teema vastu olnud napp. Ka on toetuse saajad aeg-ajalt unustanud EL toetust oma teavituses mainida, kuid ka nende probleemide lahendamiseks on plaanitud vastavalt nii veebiuuendused, brüfid kui seminarid-töötoad.

Oluline on meeles pidada ja rõhutada, et lugu, mida jutustame, ei ole mingi „kuiv ja kaugel Brüsseli värk“, vaid need on meie oma inimesed, kes nende fondide toel pädevalt ja tõhusalt tegutsevad, et EL-i kuulumine ja ELi fondide toel tegutsemine on meie tugevus ja hoiab (sise)turvalisust siinsamas Eesti ja kogu Euroopas.

Teavituse tõhususe mõõtmiseks on rakenduskavades kirjas näidikud ja mõõdikud. Juba välja kujunenud formaadid (teabepäevad, videod, seminarid-töötoad, panus riiklikesse ja ELi ülestesse projektidesse jm) toimivad ja täienevad (nt teabepäeva voogedastus veebi suurendas teabepäeva kuulajate-vaatajate hulka peaaegu neljakordseks ja järelevaatajate võrra see arv veel suureneb) vastavalt tõusetunud vajadusele ning nende korraldamiseks on olemas piisav eelarve.

Vahetuks teavituseks prognoositud eelarve on kirjas iga fondi rakenduskavas, vastavalt:

AMIF:	11 967,11 eurot (1% tehnilise abi mahust);
BMVI:	44 730,98 eurot (2% tehnilise abi mahust);
ISF:	32 348,44 eurot (2% tehnilise abi mahust).

Koosolekul osalejate tõstatatud küsimused / seisukohad / arutelu:

Silvia Orru (EK DG HOME) märkis ettekande lõpus, et strateegia on hästi struktureeritud. Ta informeeris, et uue programmi töö käigus on oluline projektide elluviijatega suhelda lugude, videote jne kogumiseks, rõhutamaks EL fondide mõju inimeste igapäevaelule. Nende tegevuste kommuniqueerimiseks, mis on salajased ja mille kohta ei saa anda tundlikku infot, tuleks leida samuti sobiv lahendus. EK soovib näha rohkem toetuse saajate kogemuslugusid, samas tuleb seejuures kaitsta isikuandmeid. Kirjalike kommentaaridena esitas EK soovitusid tagada SiM sotsiaalmeedia sünergia DG HOME kanalitega (so X/Twitter ja EK DG HOME sõnumite edasisäutsumine koos vastavate märksõnade (#)kasutamisega) ning koguda toetuse saajate projektide narratiive (kogemuslugusid).

Kristina Ots (SiM) vastas EK-le, tuues näite, et 10. oktoobril 2023 toimunud siseturvalisuspoliitika fondide teabepäeval, mida esimest korda ka voogedastati, nii SiMi Facebooki kui Youtube'i kanalil avalikkusele (salvestis on tähtajatult järelvaadatav) esines ka KAPO esindaja, ning avalikkusele ei edastatud vaid osa tema ettekandest, mida said näha ainult teabepäevale kutsutud osalejad. EK julgustas ka edaspidi infot INFORM EU võrgustiku kaudu teiste liikmesriikidega jagama.

Marcus Ehasoo (Vabariikide Liit) küsis mõõdikute kohta, millest enamus on kvantitatiivsed (näiteks 5 taskuhäälingu saadet) ja kas on võimalik teada saada, kas need inimesed, kelleni kommunikatsioon jõuab, saavad ka aru, mida on neile üritatud öelda.

Kristina Ots (SiM) kinnitas oma vastuses, et kuulaja arusaamade mõõtmine on oluline, ja tõi välja, et näiteks Sisekaitseakadeemia on huvitatud kasutama ELi siseturvalisuspoliitika fondide uut videot oma loengutes. On võimalik uurida, milline on kognitiivne efekt, mida oma teavitusega tekitatakse ning kas see loob ja tekitab turvatunnet.

Birgit Lüüs-Jakobs (Riigikantselei) nentis, et uuringud on toonud välja, et usaldus turvatunde loojate vastu on Eestis väga kõrge ja oluline on välja tuua, et see on nii tänu ELi rahastusele, mis omakorda mõjutab usaldust ja hinnangut Euroopa Liidu suhtes. Varsti avaldatav OECD uuring näitab sedasama ja ka teised monitooringud, sh Riigikantselei omad näitavad, et usaldus turvalisusasutuste vastu on väga kõrge ja see on kindlasti nii ka tänu EL toetusele.

Kristina Ots (SiM) selgitas, et sellepärast ongi oluline, et turvalisusasutuste esindajad oma sõnumis ka ELi tuge mainivad, sest nii jõuab see turvatunnet loov sõnum inimesteni usaldusväärsest turvatunde loojate suust ja sulest.

5) Muud küsimused

Birgit Lüüs-Jakobs (Riigikantselei) küsis, kuidas hindab SiM koostööd teiste ministriumite ja valdkonnas tegutsevate vabariikidega, kes on toetuse saajad ja partnerid.

Tairi Pallas, SiM välisvahendite osakonna juhataja, seirekomisjoni aseesimees vastas, et partnerministriumitega on koostöö hea, kuna ministriumid, kes ise selles valdkonnas tegutsevad, saavad kooskõlastada SiMi poolt välja töötatud toetuse andmise tingimuste õigusakte. Vabariikide Liit on seirekomisjoni töösse kaasatud, et saada teavet oma liikmete jagamiseks ning osaleda ja kaasa rääkida nende fondide rakendamisel. Lisaks on SiM teiste suurte EL ühtekuuluvuspoliitika fondide seirekomisjoni liige, nii et ka sealtkaudu toimib infovahetus hästi. Lisaks toimub EL siseturvalisuspoliitika fondide ning ühtekuuluvuspoliitika fondide korraldusasutuste vahel regulaarne, kohati suisa iganädalane koostöö. **Krista Aas**, varade asekancler, seirekomisjoni esimees täiendas, et regulaarsus ongi võti, kuna iganädalaselt suheldes suuri probleeme ei teki ja võimalik on jooksvalt kõik probleemid ära lahendada, lisaks tuleb kasuks üksteise tundmine, mis on Eesti-suguse väikeriigi eelis.

Marcus Ehasoo (Vabariikide Liit) küsis, kas pärast seda, kui võrdsuspoliitika osakond liikus Sotsiaalministriumide haldusalast Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumisse (MKM), liigub kogu võrdsuspoliitikate teema läbi MKM-i või liiguvad puuetega inimesi puudutavad teemad siiski läbi SoM-i. Ta märkis, et üks tähelepanek, mida puuetega inimeste organisatsioonid on teinud pärast võrdsuspoliitika osakonna liikumist MKMi on see, et teadmus puuetega inimestega seonduvates küsimustes ei ole MKM-is alles.

Tairi Pallas, SiM välisvahendite osakonna juhataja, seirekomisjoni aseesimees informeeris, et Eesti Puuetega Inimeste Koda on SiMi seirekomisjoni liige ning valdav osa toetuse andmise tingimuste õigusaktidest jõustus 2023. aastal, kui võrdsuspoliitika kompetentsikeskus kuulus veel SoMi.

Kristi Lillemägi (SiM) informeeris, et mitme toetuse andmise tingimuste (TAT) koostamise puhul sai SiM võrdsuspoliitikate kompetentsikeskusest tagasisidet puuetega inimeste vajaduste paremaks arvestamiseks ja mitmel puhul esitas täiendustepanekuid.

Kokkuvõte, lõppsõnad

SiMi varade asekanstler ja seirekomisjoni esimees Krista Aas tänas osalejaid sisuka koosoleku eest, koosoleku ettevalmistajaid, ettekandjaid ja tõlke.

allkirjastatud digitaalselt

Krista Aas
koosoleku juhataja

Lisad:

Lisa 1: EL perioodi 2021-2027 siseturvalisuspoliitika fondide seirekomisjoni koosoleku esitus;

Lisa 2: EL siseturvalisuspoliitika fondide teavitustrateegia 2021–2027